

2017-12-05

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Särskilt yttrande till utredningen Ett stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende (Dir. 2016:99)

Det saknas skyldighet att erbjuda den specifika insatsen skyddat boende i dag

Utredningen menar att många av förslagen i betänkandet enbart är en formalisering av socialtjänstens befintliga åtaganden och skyldigheter. Samtidigt anser utredningen att förslagen innebär en klar ambitionshöjning vad gäller bland annat kvaliteten i skyddade boenden. Utredningen bedömer att finansieringsprincipen med anledning av denna ambitionshöjning bör tillämpas på förslagen i betänkandet. Utredningen har dock till dags dato inte presenterat hur en sådan ambitionshöjning ska finansieras. Eftersom utredningen endast anser att det är fråga om en ambitionshöjning finns en överhängande risk att förslagen inte kommer att finansieras helt.

Som stöd för att kommunerna är skyldiga att tillhandahålla och erbjuda skyddade boenden hänvisar utredningen till förarbetsuttalanden till 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, (prop. 2006/07:38 s. 32 och 44) där det anges att alla kommuner måste t.ex. kunna erbjuda ett skyddat boende till de kvinnor som har behov av detta. Vidare hänvisar utredningen till Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (Brottsofferdirektivet) och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen) som stöd för denna tolkning.

Jag delar inte utredningens uppfattning att det föreligger en skyldighet för socialnämnden att ansvara för och erbjuda den specifika insatsen skyddat boende. SoL är en ramlag som ger kommunerna långtgående friheter att anpassa sin verksamhet efter lokala förutsättningar och enskildas behov. Kommunens frihet begränsas bara i den mån det i lag finns bestämmelser som inskränker den. I 5 kap. 11 § SoL påtalas endast socialtjänstens särskilda ansvar för brottsoffer och deras närstående. Stadgandet i 5 kap. 11 § SoL är inte någon rättighetsbestämmelse och enskilda beviljas inte insatser med stöd av den. Insatser ges i stället som bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL när den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Valet av åtgärder beror på förhållandena i det enskilda fallet. Den enskilde har ingen ovillkorlig rätt att få en viss bestämd insats. Om den av kommunen erbjudna

Sveriges Kommuner och Landsting

Post: 118 82 Stockholm, *Besök:* Hornsgatan 20

Tfn: växel 08-452 70 00, *Fax:* 08-452 70 50

Org nr: 222000-0315, info@skl.se, www.skl.se

insatsen tillgodoser biståndsbehovet kan den enskilde således inte kräva att få insatsen utformad på ett annat sätt. Vid valet av åtgärd måste hänsyn tas bland annat till vilka alternativa resurser som finns att tillgå i kommunen. Skyddat boende är inte en placeringsform enligt SoL. I SoL anges endast HVB, stödboende och familjehem som placeringsformer för personer som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna (se 6 kap. 1 och 2 §§ SoL). Det går därmed inte att hävda att kommunerna är skyldiga att tillhandahålla en insats som är helt oreglerad. Den enda definition av skyddat boende som finns är en ”beskrivande term” i Socialstyrelsens termbank. Denna ”beskrivande term” är dock inte juridiskt bindande.

De förarbetsuttalanden som utredningen hänvisar till har inte kompletterats med uttryckliga lagändringar vad gäller kommunernas ansvar för skyddade boenden. Uttalandena kan därför inte tillerkännas en självständig betydelse vid en tolkning av gällande rätt, se RÅ 2004 ref. 79 och RÅ 2008 ref. 38. Vad gäller Brottsofferdirektivet ålägger direktivet *medlemsstaterna* att vidta vissa åtgärder för att bland annat säkerställa att brottsoffer får lämpligt stöd och skydd. I Istanbulkonventionen anges att *parterna* ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att tillhandahålla lämpliga och lättillgängliga skyddade boenden i tillräckligt antal. Varken i Brottsofferdirektivet eller Istanbulkonventionen anges således att kommunerna ska ansvara för skyddade boenden. En definition på vad som avses med ett skyddat boende saknas dessutom i både direktivet och konventionen.

Genom förslaget regleras en ny skyldighet för kommunerna. Vid införandet av nya insatser gäller finansieringsprincipen och hela insatsen ska kostnadsberäknas. Enligt SKL:s bedömning kommer den totala kostnaden för kommuner och landsting avseende en reglering av skyddade boenden vara cirka 2 370 miljoner kronor.

Sekretessbestämmelse för uppgifter om skyddade boenden hos kommunerna

Utredningen bedömer att det behövs en ny sekretessbestämmelse för uppgifter om adresser till skyddade boenden i tillståndsgivningen hos IVO. Något motsvarande behov av sekretessbestämmelse hos kommunerna för adressuppgifter till skyddade boenden ser inte utredningen. Enligt utredningen har det inte framkommit någon problembild kring frågan om sekretess hos kommunerna. Vidare anser utredningen att adressuppgifter till skyddade boenden kan sekretessbeläggas med stöd av 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. Enligt min mening finns det starka skäl att införa en ny sekretessbestämmelse för uppgifter om adresser till skyddade boenden även hos kommunerna. När frågan ställdes på ett seminarium med SKL:s nätverk för kvinnofrid för kontaktpersoner i kommuner, landsting och regioner som arbetar mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, ansåg ett flertal yrkesverksamma personer att en sekretessbestämmelse hos kommunerna är nödvändig. Efter skottlossningen i mars 2016 mot kvinnojouren i Södertälje kunde verksamheten initialt inte flytta till nya lokaler eftersom det var oklart om adressen dit var röjd eller

inte. Det är inte heller helt relevant att utgå från hur problembilden ser ut i dag eftersom uppgifter om skyddade boenden kommer att bli mer åtkomliga hos kommunerna om det införs en ny skyldighet att tillhandahålla och erbjuda sådana boenden. Kommunerna kommer i större utsträckning att driva boenden i egen regi och ingå fler avtal med externa utförare. Uppgifter om vilka skyddade boenden kommunerna har i egen regi och uppgifter om skyddade boenden i ingångna avtal finns inte enbart som en del av den enskildes ärende. Det går därmed inte att sekretessbelägga samtliga uppgifter om skyddade boenden i kommunen med stöd av 26 kap. 1 § OSL. Om adressuppgifterna sekretessbeläggs hos IVO kommer en angelägen förövare vända sig till kommunerna för att få samma uppgift. Det kan också tyckas märkligt att utredningen föreslår en sekretessbestämmelse för adressuppgifter till skyddade boenden i tillståndsgivningen hos IVO utan att redogöra för några särskilda skäl i denna del. Men för att kommunerna ska få motsvarande skydd krävs att det finns en utredd problembild. Ett bristande sekretessskydd hos kommunerna för adressuppgifter till skyddade boenden kommer att drabba såväl de skyddsbehövande som personalen på boendena. Ett fullgott skydd för dessa uppgifter är särskilt angeläget i ärenden där hotbilden är stor, till exempel i ärenden där det förekommit hedersrelaterat våld.

Ylva Lindblom
Expert